

ФОЛКЛОРИСТИКА

ВИДАТНИЙ СЛАВІСТ СУЧАСНОСТІ

(До 80-річчя від дня народження професора Н.Шумади)

Ірина Горбань

Annotation: The article contains biographic data of the outstanding Ukrainian folklorist Natalia Shumada and defines the main directions of her scientific interests. In this article her contribution to researching the Ukrainian-Bulgarian folklore relations and Bulgarian folklore, particularly folk culture of the Bulgarian diaspora in Ukraine, was analyzed. Information about researching, collecting, pedagogical and social activity of the scholar (professor N. Shumada) is filed here.

Keywords: Shumada N., folklore, Ukrainian-Bulgarian folklore relations, folklore genres, epos, Bulgarian diaspora in Ukraine.

17 червня 2006 р. святкує свій ювілей відома в Україні та за її межами фольклорист, доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Рильського НАН України, член Міжнародної комісії зі слов'янського фольклору, почесний член Товариства філологів Болгарії, член редколегії журналів "Народна творчість та етнографія", "Народознавчі зошити", "Слов'янський світ" та ін. – Наталя Сергіївна Шумада.

Наталя Сергіївна народилася 1926 р. у селі Ладан Прилуцького району Чернігівської області в сім'ї Сергія Олександровича і Любові Федорівни Руденків. Дитячі роки та опалена війною юність минули на Поділлі. Там, у Кам'янці-Подільському, закінчила середню школу і вступила в Учительський інститут. Вищу освіту продовжувала здобувати у

важкий повоєнний час на філологічному факультеті Київського державного університету ім. Т.Шевченка. Згодом викладала українську мову в середній школі селища Ірпінь Києво-Святошинського району Київської області, в школі медсестер та середній школі № 78 м. Києва, працювала редактором республіканського видавництва дитячої літератури „Веселка”, навчалася в аспірантурі. Свое життя і наукову діяльність пов’язала майже на п’ять десятиліть з Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Рильського НАН України (далі – ІМФЕ). Працювала спочатку молодшим, а згодом старшим науковим співробітником відділу фольклористики (початкова назва – відділ словесного фольклору, група славістики), очолювала відділ рукописних фондів (тепер – наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів). Нині професор Н.Шумада – провідний науковий співробітник відділу мистецтва та народної творчості зарубіжних країн.

Упродовж всіх років Наталя Сергіївна провадила велику науково-дослідницьку роботу, результатом якої стали численні монографії, колективні праці, наукові та науково-популярні статті, присвячені проблемам сучасного слов’янського фольклору, історії фольклористики та міжслов’янських фольклористичних взаємин, а також низка оригінальних фольклорних збірників та антологій, виступи на регіональних, всеукраїнських і міжнародних конференціях, конгресах та з’їздах славістів.

Одним із напрямів її досліджень є пісенна культура болгарського народу та українсько-болгарські фольклористичні відносини. Інтерес до цієї проблематики виник ще наприкінці 1950-х років під час навчання в аспірантурі. Саме тоді при ІМФЕ¹⁰, за ініціативою директора Максима Рильського, було створено славістичну групу, науковці якої очолили окремі напрями дослідження фольклору різних слов’янських народів. Наталя Сергіївна зацікавилася українсько-болгарськими фольклористичними взаєминами (Скрипка, Шумада 1962; Шумада 1962а; 1962б). Цьому питанню вона присвятила кандидатську дисертацію, яка у 1963 р. до V Міжнародного з’їзду славістів вийшла окремою книгою (Шумада 1963). Це перша у сучасній фольклористиці праця, в якій висвітлено зв’язки українських і болгарських вчених від формування болгарської науки про народну творчість як окремої галузі знань і до кінця 70-х років XIX століття. Монографія мала значний резонанс у наукових колах, свідченням чого стали численні рецензії, опубліковані у періодичних виданнях (Мінкова 1964; Мордвінцев 1963; Романска 1964; Romanská 1966).

У наступні роки народну словесність болгар дослідниця розглядає в усій її різноманітності серед аналогічних фольклорних жанрів інших слов’янських народів. Великі можливості для порівнянь закладені у болгарському героїчному епосі, тому Н.Шумада

¹⁰ Тоді ця установа називалася Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР.

широко залучає його до своїх праць. Вона використовує болгарський матеріал при вивченні історико-типологічної подібності та генетичної спільності в епічній творчості слов'ян, досліджує спільні риси болгарської та української епічної пісенності, аналізує ідейно-естетичну єдність українських і болгарських творів, присвячених темі визвольного руху (Гайдай, Скрипка, Шумада, Юзвенко 1968; Шумада 1970в; 1971б). Наталі Сергіївні належить також одна з небагатьох студій, написаних за межами Болгарії, в якій розглядаються проблеми власне болгарського епосу, – "Відображення визвольного руху в болгарській епічній пісенності (XVII-XIX ст.)" (Шумада 1971а). У ній дослідниця викладає основні ідеї, мотиви, образи та художні особливості різних за жанрами, але єдиних за ідейною спрямованістю болгарських пісень, в яких відображено волелюбні настрої народу і його боротьбу проти соціального та національного гніту. Аналізуючи ці твори, Н.Шумада намагається встановити основні етапи розвитку епічної творчості болгар, а також простежити зміни, які відбулися в її образній системі та поетичній мові.

Одним із актуальних завдань фольклористики є вивчення взаємодії між різними жанрами поетичної творчості слов'ян. Його вирішенню Н.Шумада разом з колегами з ІМФЕ присвятила монографію „Розвиток і взаємовідношення жанрів слов'янського фольклору” (Юзвенко, Гайдай, Шумада, Круть 1973). У цій праці через порівняльний аналіз балад, обрядової й епічної поезії, історичних та ліричних пісень розкрито процес зближення і взаємозв'язку фольклорних жанрів, пояснено закономірність змін у жанровому складі на різних етапах розвитку народної творчості. Для підтвердження цих спостережень автори наводять чимало прикладів із народної словесності болгар.

У 1970-1980-х роках пріоритетним стає вивчення сучасного стану фольклору та визначення його ролі й місця в культурі слов'янських народів. Н.Шумада неодноразово піднімає цю проблему у своїх публікаціях та виступах на конференціях і міжнародних конгресах (Шумада 1973б; 1976а; 1978; 1983а). Результати проведених досліджень вона узагальнила у докторській дисертації, основні положення якої були опубліковані у монографії "Сучасна пісенність слов'янських народів" (Шумада 1981б). Ця фундаментальна праця стала першою спробою вирішення основних теоретичних проблем сучасного фольклору в загальнослов'янському масштабі (Федосик 1982). Значне місце в ній відведено дискусійним та маловивченим питанням – спадкоємності і трансформації в народній поезії, механізмам функціонування й участі поетичної творчості в загальній системі культури та співвідношенню з традицією сучасних форм, які визнаються фольклорними. Н.Шумада використала найновіші досягнення теоретичної думки в галузі дослідження народної поезії і ввела у науковий обіг невідомі українському читачеві дані з праць багатьох

слов'янських, зокрема болгарських, вчених.

Уважно стежачи за науковими здобутками болгарських колег, Наталя Сергіївна багато зробила для популяризації їхніх досягнень в Україні. Вона публікує розвідки, в яких аналізує сучасний стан болгарської фольклористики та висвітлює важливі події наукового життя Болгарії, пише біографічні статті про видатних діячів болгарської науки минулого і сучасності, перекладає роботи болгарських фольклористів, друкує рецензії на збірники болгарської народнопоетичної творчості та праці Р.Ангелової, К.Генова, Д.Лекова, Л.Мінкової, К.Міхайлової, Ц.Унджієвої та ін. (Клісурова 1982; Шумада 1964; 1970а; 1970б; 1973а; 1975а; 1975б; 1976б; 1983г; 1987а; 1988б; 2006; Шумада, Дінчев 1990; Шумада, Шпильова 1968).

Активно вивчає професор Н.Шумада і наукову спадщину українських вчених, зокрема тих, які виявляли інтерес до болгарської народнопоетичної творчості, та продовжує досліджувати українсько-болгарські фольклористичні взаємини (Гайдай, Гусев, Кабашніков, Шумада, Юзвенко 1988; Шумада 1970г; 1977; 1987б; 1997; Шумада, Пашенко, Вахніна 1988; Шумада, Юзвенко 1967). Публікації, присвячені цій проблематиці, містять чимало нових, невідомих раніше, фактів та архівних матеріалів.

Упродовж багатьох років Наталя Сергіївна докладає значних зусиль у вивчення фольклорної культури болгарської діаспори в Україні, не тільки як науковець, а й як учасник численних експедицій. Зібрані нею польові матеріали зберігаються у наукових архівних фондах рукописів та фонозаписів ІМФЕ (ІМФЕ, Ф. 14-5, Спр. 431/2; ІМФЕ, Ф. 14-10, Спр. 1292-1299; ІМФЕ, Ф. 14-5, Спр. 444; ІМФЕ, Ф. 14-10, Спр. 1411-1413; ІМФЕ, Ф. 14-5, Спр. 438; ІМФЕ, Ф. 14-10, Спр. 1371), а також увійшли до монографій, розділів колективних праць та окремих статей, опублікованих у періодичних виданнях України і Болгарії. Так, спостереження, які проводилися на півдні України, зокрема в болгарських селах, під час експедицій у 1970-х роках було узагальнено у колективному дослідженні "Інтернаціональне та національне у сучасному слов'янському фольклорі", одним із авторів якого була Н.Шумада (Юзвенко, Гайдай, Шумада, Круть 1977). А сучасні форми й умови побутування народної словесності болгарського населення України та тенденції її розвитку в інонаціональному оточенні дослідниця проаналізувала в опублікованій у Болгарії статті "Изучаването на българския фолклор в Украйна" (Шумада 1981а), у доповідях, що прозвучали на Всесоюзних конференціях з болгаристики (Шумада 1983б; 1991), Міжнародних конгресах болгаристів (Шумада 1983в; 1988а) і на засіданні круглого столу "Болгари в Україні: в пошуках національної ідентичності (минуле і сучасність)", який відбувся в рамках підготовки до XII Міжнародного з'їзду славистів (Шумада 1998).

Велику увагу Наталя Сергіївна приділяє і вивченню сучасного стану функціонування у болгарській діаспорі окремих фольклорних жанрів (Конєва, Шумада 1996; Шумада 1996; Шумада, Євсєєв 1998). Вона, зокрема, зауважує, що реальна роль і зміст фольклорних циклів, успадкованих болгарськими переселенцями, в межах яких побутують пісні тих чи інших жанрів, значно змінилися, хоча сучасні носії донині згадують пісні у зв'язку з їх функціями, тобто в контексті певних циклів. Дослідниця розглядає святкові пісенні цикли та цикли, пов'язані з трудовою діяльністю болгар; процес переорієнтації культурної заангажованості традиційних циклів і жанрів та причини, які зумовили зміни у їхньому розвитку. Аналізуючи особливості сучасного функціонування народнопоетичної творчості болгарської діаспори, Н.Шумада наголошує на двох характерних тенденціях: краще її збереження, ніж у метрополії, що пояснюється насамперед умовами відносно замкнутого культурного простору, та жанрові і текстуальні трансформації, іномовні лексичні вкраплення, викликані загальнофольклорними процесами, а також впливом інокультурного оточення.

Вивчаючи поетичну творчість болгарського народу, професор Н.Шумада залучила до роботи над цією проблематикою і своїх численних аспірантів. Під її науковим керівництвом було ґрунтовно й усебічно опрацьовано один із найстаріших жанрів болгарської народнопоетичної творчості – загадку – у кандидатській дисертації А.Єреми (Ерєма 1990), цілісно досліджено пісенні жанри фольклору болгарської спільноти України у кандидатській дисертації Я.Конєвої (Конєва 1992), проаналізовано семантику болгарської весільної поезії як символічно обрядової системи у кандидатській дисертації Н.Задорожнюк (Задорожнюк 1994), висвітлено основні аспекти діяльності українських вчених у галузі болгарської народнопоетичної творчості та підсумовано їх внесок у становлення й розвиток болгарської фольклористики у кандидатській дисертації І.Горбань (Горбань 2000).

Одночасно із науковими дослідженнями Наталя Сергіївна провадить роботу з популяризації народної словесності болгар, включаючи окремі болгарські твори як в оригіналі, так і у власному перекладі до своїх наукових праць (Конєва, Шумада 1996:40-44; Шумада 1996:266-273; Юзвенко, Гайдай, Шумада, Круть 1977:203-215). Активну участь професор Н.Шумада взяла також у підготовці фундаментального двотомного збірника видатного болгарського фольклориста-музикознавця Н.Кауфмана „Народните песни на българите от Украинска и Молдавска РСР” (спільне видання Інституту музики Болгарської АН та ІМФЕ) (Кауфман 1982). Разом з болгарським вченим Т.Живковим вона була відповідальним редактором і автором передмови цього видання.

Тривалий час Наталя Сергіївна плідно працювала в українському відділенні Товариства радянсько-болгарської дружби, де неодноразово обиралася членом правління, а

також підтримувала тісні контакти з представниками болгарської меншини в Україні. Наукова й просвітницька діяльність та внесок професора Н.Шумади у болгаристику отримали високу оцінку як в Україні, так і в Болгарії й були відзначені урядовими нагородами – орденом Кирила і Мефодія, золотим знаком дружби та низкою медалей і почесних грамот. А в 1986 р. її обрали почесним членом Товариства філологів Болгарії.

Наталя Сергіївна як науковець користується великою повагою й авторитетом в інших слов'янських країнах. Адже її порівняльні студії завжди торкаються актуальних питань слов'янської фольклористики та побутування слов'янського фольклору в Україні. Як член Комісії зі слов'янського фольклору при Міжнародному комітеті славістів професор Н.Шумада брала участь в координації роботи спеціалістів по дослідженню проблем сучасного слов'янського, зокрема болгарського, фольклору, була доповідачем та керувала секціями на численних міжнародних конференціях і семінарах, виступала на представницьких форумах – Міжнародних конгресах болгаристів та Міжнародних з'їздах славістів, засіданнях Міжнародної комісії з вивчення культури і побуту населення Карпат і Балкан (МКККБ), конгресах Міжнародного товариства дослідників етнології та фольклору (SIEF) й інших зібраннях.

Доктор філологічних наук, професор Н.Шумада не лише видатний дослідник і популяризатор слов'янського фольклору, вона відома ще як майстерний сценарист. Наталя Сергіївна, зокрема, взяла участь у підготовці сценарію і проведенні телепередачі „Шукачі скарбів народних” (1969) та низки телепередач із серії „Живе слово” на Українській студії науково-популярних і навчальних фільмів. Це телепередача „Слово-пісня” (1983), присвячена сучасній пісенності українсько-білоруського пограниччя (співавтори В.Юзвенко, М.Гайдай та П.Кабашніков); телепередача „Дружба” (1984) про наукові взаємини українських і болгарських мовознавців, істориків та фольклористів; телепередача „Пісенна пам'ять про війну” (1986), присвячена 40-літтю Перемоги тощо.

Ще одним цінним даром професора Н.Шумади є її педагогічне покликання. За довгі роки викладацької роботи вона читала лекції та спецкурси зі слов'янського фольклору вчителям Києва та Київської області; студентам Київського державного університету, Криворізького педагогічного інституту, Благоевградського університету (Болгарія) і Слов'янського університету у Києві, а також лекції з українського фольклору студентам Київського державного інституту театрального мистецтва ім. І.К.Карпенка-Карого, де з червня 1996 р. очолила кафедру української філології. Наталя Сергіївна постійно піклується про наукові кадри вищої кваліфікації – як член вченої ради ІМФЕ, як член, а згодом заступник голови спеціалізованої вченої ради в ІМФЕ, як член експертної комісії ВАК. Вона неодноразово брала участь у роботі екзаменаційної комісії по прийому аспірантів

за спеціальністю фольклористика, консультувала сотні дослідників з України та інших країн, десятки разів виступала офіційним опонентом під час захистів кандидатських і докторських дисертацій, а також стала наставником цілої когорти кандидатів наук та науковим консультантом фольклористів, які успішно захистили докторські дисертації.

Вболіваючи за розвиток слов'янської фольклористики, Наталя Сергіївна і сьогодні продовжує активну наукову діяльність – готує до публікації свої численні дослідження, редагує монографії, пише рецензії та експертні висновки.

Тож прийміть, шановна ювілярко, наші сердечні вітання й щирі побажання міцного здоров'я, родинного затишку, наукового довголіття та подальших успіхів на педагогічній ниві.

Література

Гайдай, Гусєв, Кабашніков, Шумада, Юзєнко 1988: Слов'янська фольклористика: Нариси розвитку. Матеріали / Гайдай М.М., Гусєв В.Є., Кабашніков К.П., Шумада Н.С., Юзєнко В.А. / Відп. ред. Юзєнко В.А. Київ, 1988.

Гайдай, Скрипка, Шумада, Юзєнко 1968: Історико-типологічні та генетичні зв'язки в епічній пісенній творчості слов'ян (XVII-XIX ст.) / Гайдай М., Скрипка В., Шумада Н., Юзєнко В.: Доп. рад. делегації на VI Міжнародному з'їзді славістів (Прага, серпень 1968). Київ, 1968.

Горбань 2000: Горбань, І.П. Дослідження фольклору і фольклористики болгар в українській науці: Автореф. ... канд. філол. наук: 10.01.09. Київ, 2000.

Ерєма 1990: Ерєма, А.В. Болгарские народные загадки: историко-функциональные особенности и поэтика: Автореф. ... канд. филол. наук: 10.01.09. Киев, 1990.

Задорожнюк 1994: Задорожнюк, Н.І. Семантика символічно-обрядової системи болгарської весільної поезії: Автореф. ... канд. філол. наук: 10.01.09. Київ, 1994.

ІМФЕ, Ф. 14-5, Спр. 431/2: Села Криничне, Коса, Виноградівка Болградського р-ну Одеської обл. 1973 р. – Наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів ІМФЕ. – Ф. 14-5. – Спр. 431/2.

ІМФЕ, Ф. 14-10, Спр. 1292-1299: Села Криничне, Коса, Виноградівка Болградського р-ну Одеської обл. 1973 р. Магнітофонні плівки. – Наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів ІМФЕ. – Ф. 14-10. – Спр. 1292-1299.

ІМФЕ, Ф. 14-5, Спр. 444: Село Вільшанка Вільшанського р-ну Кіровоградської обл. 1976 р. – Наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів ІМФЕ. – Ф. 14-5. – Спр. 444.

ІМФЕ, Ф. 14-10, Спр. 1411-1413: Село Вільшанка Вільшанського р-ну Кіровоградської обл. 1976 р. Магнітофонні плівки. – Наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів ІМФЕ. – Ф. 14-10. – Спр. 1411-1413.

ІМФЕ, Ф. 14-5, Спр. 438: Село Свердлово Комінтернівського р-ну Одеської обл. 1975 р. – Наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів ІМФЕ. – Ф. 14-5. – Спр. 438.

ІМФЕ, Ф. 14-10, Спр. 1371: Село Свердлово Комінтернівського р-ну Одеської обл. 1975 р. Магнітофонні плівки. – Наукові архівні фонди рукописів та фонозаписів ІМФЕ. – Ф. 14-10. – Спр. 1371.

Кауфман 1982: Кауфман Н. Народни песни на българите от Украинска и Молдавска ССР: В 2 т. С., 1982.

Клісурова 1982: Клісурова, В. Традиційні звичаї болгар (переклад Н.Шумади). – В: Народна творчість та етнографія, 1982, 1, 59-61.

Конева 1992: Конева, Я.П. Народнопесенная культура болгарской диаспоры в Украине: Автореф. ... канд. филол. наук: 10.01.09. Киев, 1992.

Конєва, Шумада 1996: Конєва, Я.П., Шумада Н.С. Історична доля та народна творчість болгарської діаспори в Україні. – В: Під одним небом. Фольклор етносів України. Київ, 1996, 26-44.

Мінкова 1964: Мінкова, Л. Нове славистичне дослідження. – В: Народна творчість та етнографія, 1964, 5, 98-99.

Мордвінцев 1963: Мордвінцев, О. Внесок у славистику. – В: Літературна Україна, 1963, 17 вересня.

Романска 1964: Романска, Ц. Един важен принос към цялостното изследване на украинско-българските фолклористични връзки. – В: Език и литература, 1964, 3, 94-96.

Скрипка, Шумада 1962: Скрипка, В.М., Шумада Н.С. Роль І.І.Срезневського в розвитку міжслов'янських фолклористичних взаємин. – В: Народна творчість та етнографія, 1962, 4, 62-68.

Федосик 1982: Федосик, А.С. Проблеми сучасної пісенності слов'янських народів. – В: Народна творчість та етнографія, 1982, 1, 68-70.

Шумада 1962а: Шумада, Н.С. Славні сини Болгарії (про науковий подвиг братів Миладинових). – В: Наука і життя, 1962, 3, 56.

Шумада 1962б: Шумада, Н.С. Українсько-болгарські фолклористичні зв'язки першої половини ХІХ століття. – В: Народна творчість та етнографія, 1962, 2, 79-86.

Шумада 1963: Шумада, Н.С. Українсько-болгарські фолклористичні зв'язки (період Болгарського відродження). Київ, 1963.

Шумада 1964: Шумада, Н.С. Фольклористична діяльність М.С.Дринова. – В: Народна творчість та етнографія, 1964, 1, 49-56.

Шумада 1970а: Шумада, Н.С. Болгарські вчені про літературно-фольклорні взаємини. – В:

Слов'янське літературознавство і фольклористика, 1970, 5, 105-107.

Шумада 1970б: Шумада, Н.С. Петро Динев. – В: Слов'янське літературознавство і фольклористика, 1970, 5, 145.

Шумада 1970в: Шумада, Н.С. Спільні риси болгарської та української епічної пісенності (на матеріалі болгарських гайдуцьких та українських історичних пісень). – В: Изследвания в чест на акад. М.Арнаудов. Юбилеен сборник. С., 1970, 359-366.

Шумада 1970г: Шумада, Н.С. Сторінка українсько-болгарського фольклористичного спілкування (Листи Д.Матова до М.Сумцова). – В: Слов'янське літературознавство і фольклористика, 1970, 6, 94-98.

Шумада 1971а: Шумада, Н.С. Відображення визвольного руху в болгарській епічній пісенності (XVII-XIX ст.). – В: Визвольний рух слов'ян у народній пісенній творчості (XVII-XIX ст.). Київ, 1971, 9-53.

Шумада 1971б: Шумада, Н.С. Ідейно-естетична спорідненість української та болгарської епічної пісенності. – В: Українська культура в її інтернаціональних зв'язках. Тези доповідей і повідомлень Восьмої української славистичної конференції. Вінниця, 21-24 жовтня 1971 р. Київ, 1971, 214-215.

Шумада 1973а: Шумада, Н.С. Наукові успіхи болгарських фольклористів. – В: Народна творчість та етнографія, 1973, 5, 69-73.

Шумада 1973б: Шумада, Н.С. Специфіка коротких пісенних жанрів сучасного слов'янського фольклору: Доповідь на VII Міжнародному з'їзді славистів (Варшава, серпень 1973 р.). Київ, 1973.

Шумада 1975а: Шумада, Н.С. Новий журнал болгарських фольклористів: [Рец. на кн.: Български фолклор. – София, 1975]. – В: Народна творчість та етнографія, 1975, 6, 85-87.

Шумада 1975б: Шумада, Н.С. Пісні Родопського краю. – В: Слов'янське літературознавство і фольклористика, 1975, 10, 25-127.

Шумада 1976а: Шумада, Н.С. К вопросу о критериях современности в славянском фольклоре. – В: Фолклорът и народните традиции в съвременната национална култура. С., 1976, 60-65.

Шумада 1976б: Шумада, Н.С. Перший номер журналу "Български фолклор". – В: Слов'янське літературознавство і фольклористика, 1976, 11, 90-93.

Шумада 1977: Шумада, Н.С. Болгарські фольклористи першої половини XIX ст. в Одесі. – В: Слов'янське літературознавство і фольклористика, 1977, 12, 83-90.

Шумада 1978: Шумада, Н.С. Сучасна пісенність слов'янських народів: Доповідь на VIII Міжнародному з'їзді славистів (Загреб-Любляна, вересень 1978 р.). Київ, 1978.

Шумада 1981а: Шумада, Н. Изучаването на българския фолклор в Украйна. – В: Български фолклор, 1981, 4, 34-40.

Шумада 1981б: Шумада, Н.С. Сучасна пісенність слов'янських народів. Київ, 1981.

Шумада 1983а: Шумада, Н.С. Історико-функціональна обумовленість художніх структур пісенного фольклору слов'янських народів. – В: Історія, культура, фольклор та етнографія слов'янських народів: Доповіді укр. вчених на IX Міжнар. з'їзді славістів / Відп. ред. І.М.Мельникова. Київ, 1983, 252-269.

Шумада 1983б: Шумада, Н.С. Изучение болгарского фольклора на Украине. – В: Советская болгаристика (итоги и перспективы). Москва, 1983, 240-244.

Шумада 1983в: Шумада, Н. История и современное состояние изучения фольклора болгарского населения в СССР. – В: Българската култура и взаимодействието и със световната култура: Първи международен конгрес по българистика. София, 23 май-3 юни 1981. Доклади: В 3 т. С., 1983, Т. 2: Етнография и фолклор, 151-159.

Шумада 1983г: Шумада, Н.С. Свято слов'янської культури. Київська правда, 1983, 24 травня.

Шумада 1987а: Шумада, Н.С. Дослідження сучасного фольклору в болгарській науці. – В: Великий Жовтень і розвиток духовної культури слов'янських народів. Тези доповідей і повідомлень IX республіканської славістичної конференції. 12-14 травня 1987 р.: У 2 ч. Одеса, 1987, ч. 2, 136-137.

Шумада 1987б: Шумада, Н.С. Становление украинско-болгарских фольклористических контактов. – В: Единение народов – единение культур. Киев, 1987, 10-21.

Шумада 1988а: Шумада, Н.С. Жанровый состав и особенности функционирования песенного фольклора болгарского населения в УССР. – В: Втори Международен конгрес по българистика. София, 23 май-3 юни 1986 г. Доклади: В 23 т. С., 1988, Т. 15: Фолклор, 493-498.

Шумада 1988б: Шумада, Н.С. Методологічні засади вивчення сучасної фольклорної культури в Болгарії. – В: Українсько-болгарські культурні взаємини ХХ ст. Київ, 1988, 162-172.

Шумада 1991: Шумада, Н.С. Болгарський фольклор в умовах інонаціонального оточення. – В: Болгаристика в системе общественных наук: опыт, уроки, перспективы. Тезисы докладов и сообщений Второй всесоюзной конференции по болгаристике (II Дриновских чтений). Харків, 1991, 141-142.

Шумада 1996: Шумада, Н.С. Фольклорна культура болгар, що живуть в Україні (історія дослідження і сучасний стан). – В: Болгарський щорічник, 1996, 2, 252-275.

Шумада 1997: Шумада, Н.С. Маловідомі сторінки діяльності Юрія Венеліна в історії слов'янознавства. – В: Слов'янський світ, 1997, 1, 124-131.

Шумада 1998: Шумада, Н.С. Проблема консервації і модифікації болгарського фольклору в Україні. – В: Матеріали міжнародного круглого столу "Болгари в Україні: в пошуках національної ідентичності (минуле і сучасність)". Київ, 1998, 49-54.

Шумада 2006: Шумада, Н.С. Новий ракурс дослідження слов'янського пісенного фольклору. – В: Народна творчість та етнографія, 2006, 2, 79-82.

Шумада, Дінчев 1990: Шумада, Н., Дінчев, К. Внесок у слов'янську фольклористику Цвітани Романської. – В: Народна творчість та етнографія, 1990, 4, 29-35.

Шумада, Євсєєв 1998: Шумада, Н.С., Євсєєв, Ф.Т. Культурний контекст літньої фольклорної обрядовості слов'ян. – В: Слов'янський світ, 1998, 2, 34-54.

Шумада, Пащенко, Вахніна 1988: Шумада, Н.С., Пащенко, Є.М., Вахніна, Л.К. Болгарська фольклористика періоду Відродження у взаємозв'язках з наукою про фольклор слов'янських країн. – В: Історія, культура, фольклор та етнографія слов'янських народів. Доповіді. X Міжнародний з'їзд славістів. Софія, вересень 1988 р. Київ, 1988, 152-171.

Шумада, Шпильова 1968: Унджиева, Ц. Любен Каравелов белетрист и фейлетонист. Софія: Наука и изкуство, 1968, 158: Рец. Шумади Н., Шпильовой О. – В: Рад. літературознавство, 1968, 8, 89-90.

Шумада, Юзвенко 1967: Шумада, Н.С., Юзвенко, В.А., Славистичні дослідження в галузі фольклористики на Україні (1917-1966). – В: Слов'янське літературознавство і фольклористика, 1967, 3, 131-139.

Юзвенко, Гайдай, Шумада, Круть 1973: Розвиток і взаємовідношення жанрів слов'янського фольклору / Юзвенко В.А., Гайдай М.М., Шумада Н.С., Круть Ю.З. / Відп. ред. Юзвенко В.А. Київ, 1973.

Юзвенко, Гайдай, Шумада, Круть 1977: Інтернаціональне та національне в сучасному слов'янському фольклорі / Юзвенко В.А., Гайдай М.М., Шумада Н.С., Круть Ю.З. / Під ред. Юзвенко В.А. Київ, 1977.

Romanská 1966: Romanská C. Ukrajínští folkloristé a bulharská folkloristika. – Národopisné aktualite, 1966, 2, 57-58.

Нотатка: Стаття була опублікована у виданні Інституту народознавства НАН України "Народознавчі зошити", 2006, 5-6, с. 754-759. Публікується з незначними змінами.

Ірина Горбань, канд. філол. наук, доцент

старший науковий співробітник Музею етнографії та художнього промислу

Інституту народознавства НАН України (м. Львів, Україна)

електронна пошта: irina_lviv@abv.bg; iryna_lviv@ua.fm